

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

БЛАСНИК :

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ :

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2 $\frac{1}{2}$ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

СЛАВА КИКИЊАНКАМА!

В поредо са оним жењскињама, што се броје данас у најобразованије и најнапредније чланице човечанског друштва, изашле су и наше Српкиње пре 20 година из уског оквира домаћег рада и позива па пошле на шире друштвено поље свог вишег позива.

А кад у једном народу избију оваке чињенице на површину друштвену, то је знак, да се у тога народа извукла просвета и свест из првог зачетка и да је клица бољег и напреднијег доба пошла на светлост ширег позива и задатка.

Око 1868. и 1870. године пошле су женскиње у Немачкој, Француској и Аустрији, да удруженом снагом помажу своје нараштају, да се боље васпита и сигурније сиреми за тежак практични живот. Готово у исто доба, дакле 1872. г. изишле су и Кикињанке на ово поље рада, као добротворна задруга а под водством и данашње своје вредне и заслужне начелнице гђе **Нине Петровиће**, те су истрајно и с пуним пожртвовањем вршиле свој узвучени задатак на хуманом и просветном пољу, као што видимо, ево пуних 20 година и својим лепим примером повели за собом дивно коло овоостраних сестара,

које се, до сад, у 15 наших општина везале у сличне задруге те тако и оне, удруженом снагом растерују умни мрак подмлатку и бришу сузе паћеничке сироту и невољну.

За нас је то дика и понос, што су наше Српкиње с ове стране тако лако и брзо схватиле прилике новог времена и бациле се у службу свога народа, како да и оне помогну вршити један културан задатак у друштву и народу; а још више нас весели, што су оне упоредо са најнапреднијим чланицама европског образованог друштва почеле пробијати љуску новог културног доба. А највећа хвала и слава за то припада Кикињанкама, што су прве уочиле на застави новог времена оне светле речи божије: „овим ћеш победити!“ те су послушале глас божији и својим истрајним и доследним радом, стекли, ево, опште признање и похвалу.

Кикињанке су у своје 20-годишњем истрајном раду показале нашој мушкој половини, да знају боље од нас (мушких) схватити свој позив у друштву и народу и да га умеју боље и савесније вршити. Мора се признати, да су нас наше матере и сестре постиделе својим патриотизмом и својим

пожртвовањем за опште добро. Да је у нас толико добре воље за опште ствари, толике љубави за добро народа свог, толико дурашности за напредан рад, не би ни међу нама овладао толики раздор, така несношљивост и оволики немар. да већ не можемо и не смемо да одпочињемо ништа ново, а стрепимо за трајност и оних установа, што смо у боље дане исподизали. У нашим рукама малаксавају већ све старије тековине, а нове се не подижу све са велике страначке раздражености и нетриљивости.

Могли би и у том погледу узети пример на овим нашим женским задругама Њих је, хвала богу, већ петнаест на броју, и ничу непрестано све нове и нове, па у свим тим задругама влада примерна љубав и слога, ма да и међу њима има разних мишљења у једном и другом друштвеном и политичком питању; ал оне знају, да су се удружиле за једну општу

и племениту цел, па их та светлост води напред те и не опажају међусобне неједнакости. То је племенито и поштовања достојно!

Тим путем је ходила викиндска за друга Срикиња за свих минулих 20 год., а предњачила јој је њена уважена начелница; и не може бити, да тај лепо пример те најстарије наше женске задруге није упливисао и на остале млађе постриме своје. Па са те њене лепе врлине и са тако примерним ходом заслужила је та наша посестрима, да јој, на граници њена 20-годишња плодна рада за опште добро, у име свију наших овоостраних женских задруга, путем овог заједничког органа на дан њене 20-год, ђурђевске победителне, прославе довикнемо од свег срца у име признања свог: Слава Вам, миле сестре наше Кикинџанке, живела ваша заслужна председница а наша дична посетрима гђа Нина Петровићка!

ПИСМО ДР. Ђ. НАТОШЕВИЋА.

Износимо овде на углед једно писмо покојног Др. Ђ. НАТОШЕВИЋА, што је 1865. год. као кр. школ. саветник у Будиму, писао своме, такође већ покојном брату Пери, по смрти матере им Софије, која је тада с оцем живила у Ст. Сланкамену, у месту рођења, пок. НАТОШЕВИЋА. Овим хоћемо да покажемо, како је пок. НАТОШЕВИЋ био њежан и добар син, како је јако поштовао своје родитеље, те је онако и доживео, да су и њега његова деца више свега љубила. — По смрти материној преселио се доцније отац са сином Пером у Нови Сад, где је поштован и љубљен поживео до године 1880. Где овака примерна љубав и поштовање влада међу децом и родитељима, ту је божији благослов и сваки напредак. Писмо гласи:

Перо мили Брате!

Зар тако на пречац изгубисмо нашу добру матер! Па ми ни рече не јави пре, него стигоше телеграми у дваред, да је мртва! Закука жена и деца око мене, као да нас порази ко! Ма колико патео од зиме и на леду дошо би био, што могу да помогнем! Родила ме је и изучила да помажем другима, а појзи не нађе се на по-

моћи! ваљда нисте могли преко леда и по овој међави ни из Титела ни из Нова Сада довести доктора, да јој колико је можно одлакша. Страшио сам се увек, да ће у тој кући на непрестаном ветру, са оном својом нарави, да сама све уради и сама надгледа, а са оним већ од пре уваженим дефектом на прсима, у овако доба пропасти!

Сва три телеграма ваша прими после 4 сата, кад више немого стићи на паровоз за Кикинду; а онамо још Ђура јави, да се Банатом неможе доћи. Сад не могу ни с које стране доспети, него овде као окован плакати, кад ми се неда ни последњи ред видети је! Да могу прелетити, да и мртву изљубим руку, за она небројна добра, што је чинила!

Добра наша мати, више је немамо! Никада више! како је грлила децу и плакала кад сам полазио, као да је знала, да их неће више грлити! Па сад ни да је до гроба испратимо! ни да се ту с вама око стара оца нађемо, да себи и њему плачући олакшамо, него ви плачете тамо, а ми овде сами!

Кукавни отац наш! Ми изгубисмо највеће благо, матер, ал он све! За њега нема више радости, она му је била све; с њом је век провео, она му је била и остала једини друг, сад нема више никога, да га разговори и забави! Па чувајте га ви, разговарајте, не оставите сама, будите и обноћ око њега, дворите га, да

му само мало лакше буде! Неће он много тражити; зна он, да нема више, ко ће га онако подворити као наша добра мати! Чините му тим више, да лакше поднесе ову велику жалост! Да је од млађи људи ил од данашња света, лакше би претрпио, али старе, поштене и чисте људе жалост ова већма обори, зато треба сад више него икад, да му ми угађамо. Да су ми жена и деца мало снажнија за ово ладно време и овај тешки пут на да дођем, да које време заједно будемо! али једно прекјуче устаде из кревета, а друго јуче леже; ено је, ди грли мајкин лик и плаче: неће више видити своју

У Будиму 23-ег Децембра 1865.

добру мајку, ни љубити, ни мајка њу! Мајка има сад другу децу око себе! Томе ће се душа мајкина већма радовати, тамо ће је душе њезине деце боље пазити, него што умеше ова овде! А ове је накнадити оно старом оцу и деди, и тако сад само њега једнога имају! Перо! моли снају, нека сад на које време заборави на Нови Сад, па нека тим већма пази нашега оца, а има каде, отићи ћете и наживи ћете се у Н. Саду. Дужност нам је чувати и пазити оца сад већма него икада! Тако ће нас Бог благословити! Пази и чувај га, и пиши ми од сад чешће за њега!

Твој брат Ђска Паточевић.

ПОСЕСТРИМИ..!

Венчани венац главу ти краси
пред олтар ступаш смернога хода!
Да руку пружиш дичноме војну
благослов примиш од твога рода.

Весели свати, — песме се оре
коло се вије све лака скока;
Ја видим оца сретна, весела
а нашто суза из твога ока! —

А из те сузе, капље бисера
много се много, прочитат може.

Из наших груди жеља се вије —
благослови је о вишњи Боже! —

Па срећан пут ти сејо миљена
а анђо среће нека те прати;
Са сетног лика — ја чисто читам
ох да је жива сад твоја мати.

Весело само, на страну слутње,
сватовске песме — нек брује гласи:
На страну сузе не квасте пута
Збогом сад и ви... тешки уздаси..! —

С. Поповић.

ДА НЕСТАНЕ ТРИХИНЕ.*

Као што је некад куга, а сад од неко доба колера страх и трепет задаје, тако се сад у многих увукао страх од трихине.

Већ се више пута појављивала трихина у сев. Немачкој, ал се дојако слабо на то и пазило. Али од како се нађе у Хадерслебну код Халберштата, да је међу 300 оболелих њих 200 тешко бдних, стадоше се на све стране старати, тим већма, што се болест у многих са смрћу свршаваше.

Кад распорише њих неколико, који помреше, нађоше, да је у телу морало бити трихине, те да је то баш смрт донело. Тако су н. пр. у градоначеонику Хатштетском (код Хадерслебна), кад су га мртва распорили, нашли у свакој фунти његова мяса приближно 648.000 трихина. Баш

ништа друго није могло уморити тог здравог и снажнога човека. Само је опет то чудновато, како да деца, ма како оболела, не подлегну тој болештини. А у Хадерслебен долазили су лечници са свих страна, како би ту болест проучили, тако да је ту било једног јединог дана богме и по 20 лечника са јабане, па и из Прага и из Беча.

Али како се нађе та болест и у Берлину, па на пруско-саској, па и на чешко-саској међи и још по многи други мести, онда почеше микроскопи испитивати свињско месо. Тим начином нађоше у Брауншвајгу међу 3000 комада свиња само 2, али у Бланкенбургу већ међу 700 четверо свиња са трихином.

Професор Вирхов држао је у Берлину своја предавања о тој болести. Не би с

* Једно спремно предавање покојног дра Светозара Максимовића из Нов. Сада, лечника пок. епископа бачког Платона Атанацковића. Нађено међу његовим артијама. Ово нам је уступио за штампу његов зет г. Иван М. Поповић учитељ сентомански, коме се захваљујемо.

горег било, кад би тако и по други мести (и у нас?) ко рекао коју јавно о тој погани.

Најјаснији су знаци те болести од прилике: најуре повраћање на пролив, па онда оболе и отеку удови и лице. Тога истина после нестане, али сви мишићи остану некаво укрупњени, ако се болесник није са изнемоглости мишића за дисање већ угушио, или ако му се нису узели мускули за жватање и сваривање, те није од глади умрло.

У телу човечијем наћи ћемо често, и то много пута са болешћу спојених самосталних живих створова т. зв. „паразита“ или „намета“. Неки од њих су тако сићушни, да их истом кроз микроскоп можемо распознати. Ти створови никако не постају сами од себе, већ нам дођу у тело, било као замеци (јаја, икра, семе), или већ као готове биљчице и животиње. *Животињски паразити*, што их има у човечијем телу (нарочито у цреву), зову се „ентозое“.

Трихину (кудрицу, (*Trichina spiralis*), која је била позната још 1832. а име јој даде Овен 1835. Њу држаху до 1860 сасвим за невина црвића, па су је често налазили у лешинама као мајуну, белу тачкицу (опасану беличастом љуском од креча), а могли су је и самим оком распознати. А да трихина, коју до тада држаху баш за невино створење, може здрављу шкодити, да и уморити, то је показао тада професор у Ерлангу др. Ф. А. Ценкер. Истом од како 1860. год. у дражђанској вар. болници у страховитим боловима умре слушкиња једног месара, па јој у мишићима нађоше кад на микроскоп загледаше, безброј од трихина, на којима није било љуске од креча, па их да боме ниси могао распознати самим оком — тек се тада почеше са свију страна разбирати, како-ли живе та створења.

И тако докучише, да трихине у свињском месу (али само у кртини, а не у сланини) доспевају до нашег стомака, и то било у љусци или без ње, и да се та љуска у стомаку или у цреву брзо распадне, па из ње изађе црвић. Кад тако трихине са свињетином доспу у човечије прево, најуре (за нека 3 дана) нарасту још

једном толике, па брзо и изглед промене; јер док пре ниси могао наћи на њима ни трага од сполних органа; сад ће (за 4 до 5 дана) постати од њих сасвим прави мужаци и женке са особито благословеним браком, јер за кратко време изроди женка стотинама младица. Тај подмладак не наличи баш на своје родитеље; јер осим тога што су мање, немају ни сполних органа, ал су налик на оне трихине такођер без спола, које човек с крметином поједе. Те младе трихине без рода не остају, као родитељи им, на старом огњишту, у цреву, већ се одмах спремају на пут. Пробију дувар од црева, па се донде скитају по месу (и то по оним мишићима, које крећемо слободном вољом), догод у најфинијим кончићима не нађу згодно место, да се учакуре. Док те младе трихине без рода путују до тог места, не могу се смотрити голим оком, само микроскопом, још изгледају у том тумарању више опружене као какви кончићи, и слабо су извијугане. Тек кад доспу на место, где ће се учакурити, почињу се вијугати, месне кончиће растуривати, па се на свом вретенастом гњезду извијугају као какав федер у сату. Мало по мало наслажу се зрнцима од креча око тога гњезда, и онда му дувар, који је у почетку био још мекан и провидан, постане тврда, беличаста, чврста љуска, пак је онда (бар у свежем месу) можеш и самим оком видети. Тако сад животари трихина сасвим у затвореној, често машћу обраслој чактури, која изгледа као лимун, а мишићу баш ништа не шкоди. Чини ти се, као да у том чврстом телу може живети годинама, и ако срећа нанесе, те кадгод случајно доспе тако парче човечијег меса са трихином у прево каквој животињи, онда ће се чакуре растворити, оне трихине без рода постаће мужацима и женкама, па ће изродити подмладак, с којим ће се збити исто то, што и са њиним прецима. Као год у човеку, исто тако се и у свинчету, кад се најједе таке хране са трихином, промењују, рађају, селе и у чакуре завијају.

По томе наћи ћемо од целе багре трихинине у животињском (нарочито свињском) и у човечијем телу: женке и мужаке и то

опружене или малко увијене, само у стомаку и у цреву; за тим ново-рођене трихине у цреву, али их мало по том видимо, како се скитају овде-онде по месу, и нај-после наћи ћемо насељенике у њиховој ћелији.

У сваке трихине има предњи заострљен крај, на ком су уста, и стражњи зарубљен део, на ком је задњи отвор; између та два отвора повлачи се једњак и прево. — *Женка* је од прилике $1\frac{1}{2}$ линије дуга, и можеш јој састраг смотрити бешичицу са 60 до 80 округластих јаја. Та се бешичица продужује према глави у дугачку цев, у којој стоје младе трихине, кад измиле из јаја, па кроз сполни отвор не далеко од главе излазе као живи првићи на поље. Колико женка може да живи и докле да роди, не може се поуздано рећи, али то ипак траје бар 4 до 5 недеља. — *Мужак* је од прилике тек пола толико дугачак, као женка и има састраг два извишења, као два заклопаца. Унутри му је семе. — *Новорођене*, без рода трихине можеш распознати истом, кад их јакко увећаш, па ти онда изгледају као изванредно фини првићи, као кончић. То су оне животињице, које најпре пробуде прево, па се провлаче кроз ћелијско ткање по трбушној и грудној дупљи, пробију се у мишиће, не би л' нашле места, где да се учауре. *Трихине лугалице* расту, док путују по месу, које немилице конабе, и тек ће се онда скрасити, кад се учауре. За мало недеља нарасту те трихине јакко, али како немају сполних органа, дабогме да се и не множе. *Учахурена* трихина веле да по читаве десетине година живи у својој чахури, а овамо јој родитељи поцркају одмах после неколико (6—8) недеља.

Да трихине човеку досађују и да су му опасне, то се не може побити. Али то тек онда, кад их је врло много у цреву и у мишићима. Дабогме, треба и то знати, да је доста појести неколико залагаја свињетине с трихином, па да се толико мушких и женских трихина у цреву развију, да за неколико дана могу милијунима тих малих месождера у наше мишиће разаслати. Што више дакле таког меса једемо, уопће што више трихина доспе у наше

прево, па што се оне ту дуже врзу и већма умноже, у толико ће, да како, бити досадније и опасније.

Од трихине болује стомак, прево и мишићи. Каки су појави при тој болести не може се читаоцу даље тумачити већ с тога, што неук обично по једној појави суди, па ако му се учини, да ју је опазио на свом телу, онда мисли, да га је цела та болест снашла. А шта би вредило о знацима говорити, кад трихини и онако нема лека. Рецимо дакле боље коју о томе, како да се човек *сачува* од те беде.

Свињетина је баш лепа храна, па за то не можемо изрећи као најглавније правило: не једи ништа од свиње. Тако не, једимо то месо, ал нека је тако зготовљено, да нам *не може трихина шкодити*, па ма да их је у месу колико. А да се свињетина (Cotlettes, Frankfurter-, Röst- und Bratwürste, Wurstfleisch) ваљано зготове, треба је добро скувати, испећи или испржити. Јер кад та топлота дуже подржи, онда трихине сасвим угину. Пресне свињетине никад не једи, па ни полу пресног, као што је често у шункама, кад се брзо осуше, у рђаво надимљеним сувим и у „Cervelat“-кобасицама, па онда у слабо насољеном и у пола куваном месу за кобасице. Већ ако не можеш прегорети (т. ј. ако шунку или суво месо нећеш да добро укуваш или испечеш), а ти гледај, те то микроскопом испитај, или се постарај, нек ти ко други уради. Новији покушаји показали су, да трихине угину, кад месо стоји подуже у саламури и кад га 24 сата дршимо на врелом диму (ал не по три дана на хладном), а изгледа, као да то бива и у кобасици, кад је на хладном надимш, па је онда дуже сачуваш.

Како су трихине још од 1830. год. и Бог зна још од кад познате, онда може и то бити, да је и те болести од ње било још и пре, и да су је лекари баш доста пута држали за тифус и т. д. па су је тако и лечили.

Као што је познато, показао је професор Вирхов, да трихине, као беланчевасте животињице, угину, кад се загреју до врења, јер онда се беланце мора згрушати, те да свињетина по томе не може

бити опасна, све да има трихине у њој, чим је ваљано прокуваш или иснечеш. То се потврдило код свакога болесника, кога су год од то доба посматрали; јер увек нађоше, да су се болесници за то разболели, што су свињетину пресну или тек упола кувану јели. А докле ваља месо кувати или пећи, па да трихину утаманимо, то се свакојако пробало, и доведе се дошло; Кад се месо од прилике обично скува, онда се не треба бојати, али не треба заборавити, да са кувањем ваља врло брижљиво поступати. Кад ће се месо раскувати, то се равна по његовој снази, а може га и убрзати, ако га испросецамо, или га истрацирамо на мања парчад по $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ фунте

Из свега тога види се, да се свако по својој драгој вољи може сачувати од тих шкодљивих муктација, само ако пази, да му се свињетина или кобасице честито скувају или испеку.

Нека се нико не боји, већ нек једе свињетину свако; болест од трихине долази просто с тога, кад се ко најједе пресног или у пола куваног меса. На против печеница од крмета, у којој нема изнутра ни трага од крви, није баш ништа опасна, па је и боља од куваног меса и кобасица Исто тако сасвим се утамани трихина и онда, кад шунку добро осолиш, па је по том држиш 10 дана у оцаку.

10/1. 1879.

НАЈВЕЋА СРЕЋА.

С НЕМАЧКОГ.

Врата од ормана била су малко отшкринута; кроз тај мали отвор продирали су унутра сунчани зраци просицајући своје златно светло по срећеном, са плавим пантљикама повезаном рубљу. У најгорњем одељењу у орману стајала је бела кутија са излаћеним крајцима а поклопац јој само у полу отворен био. У дну кутије лежало је на фином белом папиру увело цвеће: једна ружица, венац миртин и китица љубичица. Сунчани зраци ушуњаше се и у кутију и сада су слушали између оно троје овај разговор;

„Јесте ли ви, док је орман био отворен, видели ону лепу жену са красном девојчицом на руци? — ушита ружица. —

„Дакако“ — одговори миртин венац и китица љубичица — „и ми је познајемо врло добро.“

„И ја је познајем“ — рече ружица „ја сам је видеала баш онда, кад је најретнија била.“

„Ти?“ — упиташе оно двоје не верујући — „па де причај нам.“

И ружица стане причати: „Било је то једнога прекраснога мајскога дана. Ја сам се купала у чистом сунчаном зраку на мојем жбуну у једном лепом врту; лептирима сам допустила била, да ме љубе

и они ми шаптају, како сам красна. На једанпут зачујем кораке и опазим две људске прилике, како из сјеничника управо мени иду. Обоје су били млади, а када ми ближе дођоше, опазих, да су обоје и леви: Он црномањаст црних очију, она опет плава са ванредно лепим великим угаситоплавим очима. Дошавши пред мој жбун застадоше: он се пригне њој и дошаву јој нешто, она порумени до очију и обори главу, па га онда погледа бојажљиво својим лепим плавим очима, а преко усница јој прелети благ мио осмејак, обави му руке око врата и баци му се са свим поверљиво на груди. У том тренутку он задрхта, па онда отрже мене тако да ја писам ни осетила бола — тако ме је занело блаженство тих двоје — и затаче ме у њезину златну косу, која се још лепршала по његовим грудима. „За спомен на овај незаборављени час“ рече при том девојани, која се још већма зарумени; и сада се спајаше њихове уснице у први, врући пољубац. Ја сам тада видеала, како из очију девојчаних провирује највећа срећа, какове од онога доба за цело још није доживела.“

Када је ружица довршила своју причу, онда ће миртин венац озбиљно:

„Вараш се ружице, јер када сам ја видео ту плаву лепу жену, онда је она била много сретнија“.

„А када је то било?“ — Запиташе ружица и љубичице у један глас.

„То је било онога часа, када је она лепа плава цура постала женом оном човеку, кога је љубила и који је њу љубио“ — рече венац миртин свечано. „Поврх, златне косе њезине, у коју сам се ја био уплео, стајао је венчани бели вео, који је као какав сребрни вал застирао витки стас у бело одевене девојке. Бојажљиви погледи њезиних плавих очију упрти су били на човека, који је уз њу стајао; из очију јој нестало је детиња осмеха, из њих је провиривала света збиља и дивна смерност, али и срећа, велика, неизмерна срећа. Па када је своју лепу руку метла у његову, да се с њим на веки споји — из оних њезиних погледа читала сам, да је то најсретнији тренутак у њезину животу“.

Када је венац миртин довршио, завлада неко време тишина, и сунчани зраци већ хтедохе да изађу — када ће тек китица љубичица почети тихим њезним гласићем.

„Па ипак си и ти у блудњи, миртин венче, ви се обоје варате. Ја ћу вам причати, како и када сам ја видела ту лепу жену, па онда сами просудите, када је била најсретнија. Било је то једном у сред зиме; мене је носио неки човек чувајући ме брижљиво огрлицом свога огртача од снега. Дошавши својој кући скиде у пред собљу шешир и огртач и остави их, па на прстима дође до једних врата, која полако, нечујно отвори — мене је држао у руци. У соби тој стајао је близу прозора кревет, и када он ступи унутра, подиже се са јастука из кревета лепа глава женска и

два мила плава ока упреше се прама њему; при том се покаже на руменим усницама те главе прст, као да се заповеда, да се ћути. Брзим, али што може бити тишим корацима приђе тај човек кревету, мене метне на покривач, а он се наже и њежно пољуби у чело своју дивну жену. Она прими овај пољуб правим девојачким руменилом, он ме пак сада подиже и притиште њој на лице. „Љубичице у сред зиме!“ — прошанута она. Сада се она наслони на руку свога мужа и мало подиже, уклони за тим плави вео, што је био разастрт преко колевке, која је баш уз кревет стајала; у колевци је на белом чипкастом јастучићу лежало чедо, које је баш сада први пут у свом животу отворило своје велике угасито-плаве очи — као у матере му. Она узде брижљиво то анђелче на руке и полако му додирну чело својим уснама. Сретни тај човек држао је сада у загрљају и своју верну љубу и своје чедо. Оно пак, што сам тада видела у њезиним очима, то је била срећа, тако чиста, тако несобична, тако неограничена, тако смерна, а уједно горда, срећа, што је може осећати само мати, када први пут загледа свом чеду у очи, у којима се за њу огледа цео рај, срећа, која је и већа и боља од свега, што човек у опће може доживети и осећати“.

Када је китица љубичица довршила своју причу, ућуташе оно двоје, а тим ћутањем признаше и они, да је највећа срећа, што је женска може доживети — материнска срећа.

Зраци сунчани брзо полетише на поље, јер се врата од ормана управо тада затворише и кључ се заврну у брави.

У Бечу.

Ст. Ј. Ст...

ЉЕЛЕСКЕ

ИЗ ШКОЛЕ.

Учитељске школе у Сомбору и Гор. Карловцу одделиће се у смислу решења последњег ерп. нар. црквеног сабора и по закључку високог нар. цркв. школског Савета од 17. и 18. марта о. г. на мушке и женске засебне школе, те тако ће већ идуће шк. л. 1893/4 године у

Гор. Карловцу бити примани само мушки приправници, а за женске ће се, по свој прилици основати учитељска школа у Пакрацу. У Сомбору ће за сад остати мушка и женска учитељска школа, ал одељено у засебна здања и прошириће се обе она у Гор. Карловцу, као и ове у Сомбору на четир године, те ће тако имати

сви они приправници, што се уписали буду у учитељску школу почетком идуће школ. године, да уче четир године тај завод. Са овим се сад пједначиле наше учитељске школе са државним, које већ од више година трају по четир године.

Нова српска виша девојачка школа. Мостарска српска православ. црквена општина решила је, да почетком идуће школ. 1893—4. године отвори за своју женску децу вишу девојачку школу по примеру оностраних виших девојач. школа. Ми се радујемо тој појави, што се наша браћа у Босни и Херцеговини заузимају за више образовањ својих ћери, јер само образоване и спремне женске могу и бољи нараштај спремати.

Српска занатска школа отворила се у Београду у дому сиротне деце 7. фебруара о. г. свечаним начином. Управитељ тога дома г. Др. Никола Ј. Петровић ради неуморно, да тај завод подигне на висину позива свог и да га изједначи са најнапреднијим сличним заводима осталих образованих народа. Он ће својим радом на овом хуманом и просветном пољу стећи вечне захвале, а од нас ево му у напред пуно признање.

Српске школе у Турском царству. Цариградски срп. нар. учитељ г. М. В. Веселиновић изнео је у 7 свесци »Учитеља“ од о. г. податке о српским школама, ученицима и учитељима у Стар. Србији, Македонији и једном делу Тракије и нашао је, да је тамо било 1892. г. свега 111 школа, 4444 ученика (међу којима само 12 ученица) и 136 учитеља. Ово је доста повољан знак за нашу просвету у тим затомљеним крајевима српским, само је жалост, што женска деца тако одвећ слабо полазе школу.

Минимум учитељске плате. На земаљском будапештанском сабору раздражено се претресало прошлог месеца питање о томе, колико да износи најмања плата учитељска на основ. народ. школама. У претресању су учествовали најотличнији говорници и већином су наглашивали, да плату ових учитеља ваља на више од 300 ф. подићи. На завршетку се ипак усвојио предлог владин, по коме ће и даље, ваљда још за 25 година остати по старом на 300 ф.; а тако се неће дићи култура у Угарској, јер весело срце кудељу преде; а гладан стомак даваће и гладну и мршаву просвету.

Женске гимназије у Русији. У напреднијим европским држава покушава се тек у најновије доба, да се и за женске отворе средње школе или гимназије. У Немачкој је тек ове године отворена прва гимназија у Карлсрује од женске немачке просветне заруге, а и у Бечу је прошле јесени тек отворена прва и то приватна женска гимназија. У Будапешти је остало још на спремању, само је у Хрватској државна власт узела у своје руке и то питање и отворила јесенас женски лицеј. Ал у Русији постоје таке школе већ од 1872. год. по многим већим

местима, те тако ћемо и наћи тамо много више образованих женскиња, него и у Немачкој, Француској, Енглеској, Аустрији и т. д. а то се види и отуда, што је на свеучиштима француским и Швајцарским, куда је приступ и женским дозвољен, највећи број Рускиња, јер у Русији пуштају да се женске свестрано образују, ал им не дозвољавају стручно образовање у свеучиштима. У руским гимназијама примају девојчице од 9 г. у приправнички разред, а од 10 г. у I. гимн. разред, те тако од 18 а најдаље од 20 година сврше гимназију и добију сведоџбу зрелости. Гимназије су од седам разреда и девојке које не доврше овде своје штудије до 21 године отпуштају се из школе. Девојкама је у тим школама поред осталих обавезних предмета остављено на вољу да бирају себи немачки ил францески језик за учење и онда се тај мора савршено и потпуно изучити. Ученице се ове морају све једнако и просто одевати, обично једнобојне и загасите сукње са прним кељем и белом огрлицом. Коса се мора просто горе чешљати, а тако зване „шишке“ не дозвољавају се ни једној, а тако исто није им слободно носити ни прстење, па ни брошеве. Књиге морају носити у торбице и то све без разлике, најмлађе као и најстарије, носе торбице те на леђи.

Нова школа за женске. Берлинско женско друштво отворило је за своје грађанске девојчице *школу за декорације*. У тој школи изуче девојчице уз мали хонорар за 6 недеља постављати канабета, столице, подножнице, удешавати завесе, правити гомбе и у опште што засеца у декорацију. После 6 недеља добије од управе да изради практично какав предмет из ове струке и онда по том добије сведоџбу оспособљења, те оне онда примају на себе да декорирају собе, контоаре и т. д. али за то остају увек у свези са својом школом, која им набавља посла и даје сваком приликом савета и упутства.

ИЗ ДРУШТВА.

Српски учитељски конвикт у Нов. Саду издао је свој годишњи јаван рачунски извештај, за прошлу 1892. годину, који показује, да тај наш хумани завод врло лепо напредује. За прве три односно $2\frac{1}{3}$ године порастао је тај фонд до 18.833 фор. 54 нов. а. вр. а до 1. маја о. г. порастао је фонд већ до 19.500 фор. У завод овај уписало се до сад 114 чланова оснивача (учитеља и учитељица), и 89 чланова потпомогаца, свега 203 члана. Да су сви уписани чланови уплатили своје рате, што су приспеле, био би фонд прешао 20.000 фор. Кад рачунамо, да имамо још $2\frac{1}{2}$ године времена док завод ступи у живот, то можемо узети, да ће фонд до тог времена порастити на 40.000 фор. и онда је извесно, да ће тај завод моћи отпочети свој благодетни задатак са 15—20 питомаца.

В. Кикиндска добротворна задруга Српкиња прославила је свечано на Ђурђев дан о. г. своју 20-годишњицу с овим распоредом: I. На Ђурђев-дан после св. литургије „Благодарење“ у храму божјем. После „Благодарења“ свечана седница добротворне задруге Српкиња, у великој дворници нове варошке куће, у којој ће гђа Нина Петровићка, која је од постанка непрекидно председница ове задруге, поздравити госте и отворити скупштину. Тајник ће у име одбора поднети извештај о двадесет годишњем раду ове задруге. II. 1. А. Даргомижеки: „Владыко дней моих“ за 2 С. 2 А. удесио В. Соколов, пева женски збор друштва „Гусле“. 2. Фрања Гал: „Fantasie de Concert“ свирају на гласовиру гђе: Јулијана Чеда Пачуова и Милева Видакова. 3. Фел. Мендлсон-Бартолди: Увертира из „Сомернахтстраума“ свира војничка музика 61. регем. 4. „Говори“ г. Ст. В. Поповић. 5. Др. Ј. Пачу: а) „Српски звуци“, б) „Српске песме“, в) „Српске разнолије“ свира на гласовиру г. компониста. 6. Јиндрих Хартл: „Смеса из опера Сметанових“ свира војена музика 61. регем. 7. Г. Хеншел: „Зло по јунаке“ (српска нар. песма) пева мешовити збор друштва „Гусле“ уз пратњу војене музике.

Вуковарска добротворна задруга Српкиња имала је 3. јануара о. г. своју редовну глав. скупштину, где је поднешен извештај задружног одбора о стању друштвене благајне. По том извештају било је примање 1892. г. 2455 ф. 86 н. од чега је већи део издат за хумане цели. Кад се узме, да је то врло млада задруга, тек ако је трећу годину навршила: онда је то врло леп резултат и знак да су часнице и задругарке свој позив и преко очекивања вршиле. Начелница је тој задрузи ошштеуважена госпођа Амалија Пауновићка а благајкиња гђа Милица Дрбац. Задруга има 148 редов. чланица и 38 добротвора, те тако са те стране боље стоји и од Новосаткиња.

Крајцарско друштво Српкиња у Сарајеву имало је своју редовну глав. скупштину 20. апр. (2. маја) о. г. Ово је друштво основано пре три године и по извештају свом има данас у фонду 1496 ф. 43 н. а. вр. што је за похвалу. Да су наше Српкиње из Босне и Херцеговине већом вољом пријонуле око прибирања чланица за ту корисну идеју као што се очекивало, могло би и боље бити; ал сваки је почетак тежак, па и ово ће све боље и боље ићи, само не треба губити стрпљење. За сад има то друштво 71 редов. чланицу од којих је 69 из Сарајева а само 9 из околине. Са тако slabим одзивом чекаће се још дуго времена, док узмогне то друштво вршити задатак, који је примило на себе. Ми се надамо бољем и умољавамо наше Српкиње тамо, да не жале по 1 крајцару дневно да приложе на олтар лепше среће свога народа; толико је жртве валда заслужило Српство од својих се-стара и мајака. Као председница тога друштва стоји на челу честита и уважена Српкиња гђа

Јованка Ј. Бесаровићка, као благајкиња отлична гђа Савка Станићина, а као перовоткиња вредна учитељка гђа Евица С. Сарајевчићка, која је ту мисао и засновала и служи јој истрајно и с пожртвовањем већ пуне три године дана.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

За потпаљивање ватре употребљују наше домаћице обично папир па имају доста невоље и кубуре, док потпале ватру. Неке практичније домаћице спремају себи боље и сигурније средство за потпаљивање пећака и гвозденог огњишта. Успу у један суд 2—3 центиметра петролеума па метну ту ситно исецкана дрвца, као што се обично удешава за потпаљивање, да постоје неко време. Дрвца се тако напију петролеума. Кад хоћемо да потпалимо ватру, а ми поређамо 3—6 оваких дрвцади на роштиљ и горе друга дрва ил угаљ да потпалимо машином. Ова петролисана дрва прогору брзо и јаким пламеном запале горња дрва ил угаљ на мах. Ово је јевтино и безопасно средство, а што је најглавније, брзо и лако створи ватру у пећи и огњишту.

За прање прозора, огледала и других таквих стаклених предмета показало се као најбоље и најјевтиније средство новинарски папир. Обичне новине, особито оне од мекшег папира, згужвају се у клупче, па се њима таре стакло.

Добар сапун. На 1 кг. масти добре 3 литре кишице или текуће воде, $\frac{1}{2}$ кг. соде $\frac{1}{4}$ кг. негашена креча. Прво се успе вода у котло и на ватри греје. Пре него што ће врети успе се полако сода. Сад заједно да ври $\frac{1}{4}$ сата. За тим се спусти парче по парче креча да ври оцет $\frac{1}{4}$ сата. То је цеђ. Да ли је цеђ добар гледа се овако: Узме се гушчије перо и умочи у цеђ, па ако се перо свуче, чим се превуче руком преко њега — онда је цеђ добар и треба га скинути с ватре, ако перо не спада нек још цеђ ври. (У котлу мора увек бити цеђ до пола, никад пун, јер лако киви. Ватра свагда умерена). Кад се цеђ скине с ватре изграби се у гвоздене, земљане или бакарне судове, а котло се избрише у њста метне маст и стави на ватру, па се на маст успе пола оног избистреног цеђа. Остали цеђ се долива опет бистар. (Талог од креча и соде, што је у судовима остао, не треба просути, тим се могу патоси рибати, или на тако место просути где живина не може доћи, јер је отровно). Од кад се спусти маст за 3 сата буде сапун готов. Пред што ће бити готов успе се у њега 100 гр. соли, да се одвоји бели сапун од црнога. За сво време, док се сапун кува мора се мешати и пазити да не искипи. Кад се 3 сата кувао, види се на лопарици стињен сапун. Тада се изручује у избушен (на дну) сандучић који је застрт мокрым чаршавом. У сандучић се изручује само горњи, бели сапун, а црни, који је

на дну остави се у котлу да се стине. Тај сапун је врло добар и кад се тако кува никад се неће покварити.

Федора М.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Уље као лек. Нама је познато, да наш народ употребљује као лек за оболеле уши маслиново уље. А окушали смо и сами то. Кад год нас је уво засевнуло или иначе заболело без да смо осетили какав оток или рану у увету усуди смо мало топла уља у уво и подржали неко време, па је бол одуминуо и уво је прошло за једну ноћ. Сад препоручује неки иноземски лекар, као што „Sk. Vrt.“ вели, да се маслиново уље с успехом може употребити и код око боље. Ако око поцрвени или оболи, ваља, вели намазати веће овим уљем, па ће проћи. Тако исто ако упадне у око труп, ваља усуги у око као овог зејтина, па ће труп одмах изићи из ока.

РАЗНО.

Гђа Јулка Радовановићка начелница добротворне задруге Српкиња Новосаткиња изабрана је у редов. скупу београдског женског друштва од 21. фебруара о. г. за почасну чланицу и уручена јој је диплома почасту од истог друштва. Ово је прва копча духовне свезе ово и иностраних Српкиња, а уједно и леп знак будне свести наших Српкиња, којим доказују, да и оне с пажњом прате јаван рад наших женских задруга и да знају ценити и уважавати заслуге појединих раделица на овом хуманом и просветном пољу ког су великим делом примиле у своје руке ове задруге. Слава београдском женском друштву! Живела гђа Јулка Радовановићка начелница Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња!

Новосаткиње — Бовићу. Бовић је мало село близу Г. Карловца. Године 1886. изгорела им је црква и они својом муком и народним прилозима подигну нову цркву. Али за ту цркву је требало и утвари, јер су и оне погореле, и на молбу те општине прими се те лепе и племените дужности гђа Ева удова Радуловићка, да позове Новосаткиње да ту цркву украсе својим дарцима, и Новосаткиње се обилно одазову и приложише ове дарке светом храму бовићке црквене општине, што показује богату хришћанску свест у наших матера. Ево нек да рови сами говоре о том:

Госпође: Ева удова Радуловић: икону св. Саве и благовешћа; Софија Л. Дунђерски, велепоседница: барјак свилен и плаштаницу; Марија И. Вучетић: путир позлаћен; Милева Ђ. Вукчевић: велики крет позлаћен на св. трапезу; Марта Кондороши: два чирака на св. трапезу; Ангелина Поповић: свилен барјак; Љубица Н. Димовића: велику кадионицу; Марија Ђ. Поповића: велики чирак на св. трапезу; Милица С.

Барић: кандило пред распетијем и икону св. архангела Михаила целивајућу; Катарина Мијатовић: кандило пред икону мајке Божије и два пешкира; госпођица Љубица Б. Михајловић: капику сребрну с позлатом за причешће; Катарина Балта две иконе: св. Николу и св. архангела Михаила и 2 пешкира; Амалија пл. Стратимировић: икону Воскресенија; Ана М. Манојловић: велику икону св. Димитрија; Јелисавета удова Дера: икону Успенија Богородице и златан пешкир; Анка Пајевић велику икону: Збор, св. Николу, матер Божију и св. Јована; Јулијана Рајић: икону мајке Божије; Марта Л. Станојевић: икону св. Ђорђа и Распетије; Евица Владар: икону св. Николе целивајућу; Ленка Михајловић: икону св. Параскеве; Анастасија пл. Мајна од fine свиле покривач за налоу за еванђелије; Катица Нешковић: од црвеног сомота са златним портом покривач; Н. Н. свилену завесу на Мајку Божију; Марта П. новић: свилен застирач; Софија Стајић: велик чаршав на св. трапезу; Јеца Натошевић: везен чаршав на трапезу; Олга Д. Ђурчића: завесу на двери; Љубица Велимировић: два дечија стихара; Катица Ђ. Поповић: стихар и пешкир; Марија Плавшић: стихар и пешкир.

У сандуку у коме је гђа Ева удова Радуловић послала икону св. Саве и Благовјешћа, као скупитељица истих утвари било је приложено ово писмо: „Православној српској општини у Бовићу. Драга и поштована господо! Будите задовољни, у колико вам је могла моја снага и моја старост у седамдесетој години принети св. вашој цркви. То нисам чинила из славољубља или фале ради, не, него из чисте хришћанске дужности и љубави према св. цркви, коју тако исто љубим као и мој мили српски народ, па макар он на крај света био, он је мени мио. Страшан је последњи час кад се човек са душом растаје и кад своје миле остављам, последња је реч: „опрости ми Боже грехе“, и када се причести, он помисли да му је лакше. А зашто? Јер смо сви грешници. Па за то, да нам Бог опрости, учинимо у животу у колико је Бог коме дао, који матерајално, који у снази помозимо цркви — народу — па ћемо мање греха понети на онај свет. Ви, господо, велите, да ће те се за мене Богу молити да ми да млађану снагу, а ја би вас молила да ви мене још сада метнете у читуљу мртвих, јер ја сам стара и осећам се сваки дан да сам слабија, па су ваљда и моји дани краћи, а и доста их је, јер и мој живот у старим годинама није ружичаст. Сада мила господо, желим да Христово Воскресеније у добром здрављу, сваком задовољству дочекате и проведете. С Богом остајте, а ја се праштам и остајем ваша пријатељица Ева удова Радуловић.“

Трошкове вожње ових утвари на жељезницу подмириле је наша многоцењена повереница госпођа Ева Радуловић, и ту су јој опет при

помогле госпође Софија Јестић и Н. Н. свака по 5 фор. — Осим ови утвари даровани од родољубиви Срикиња Новосаткиња, још и са другог места стигло је и то из Черевиха од госпође Саре Стефановић један покривач за налоџе и за св. еванђеље.

Његова Светост патријарх српски **Георгије Бранковић** намеран је, да сазида о свом трошку здање за мушку учитељску школу у Сомбору, где ће се сместити и њена веобаоница, а по потреби и мушка основ. народна школа. На тај начин добило би се тамо места и за учитељску школу. Ово је дакле друга прилика, где Њ. Светост хоће да укаже љубав своју према свом народу и њим местима, где је света угледао и где је најлепше доба свога живота провео.

Велики концерт с игранком приредио је прошле године 25. априла (7. маја) о. г. овде у Нов. Саду опереки певач г. *Стеван Дескашев* уз пријатељско суделовање српске уметнице гђице *Султане Цијукове* из Вршца, гђице *Зорке Вучетићеве*, гђице *Лорике Соргер*, г. г. *Франје Петрика* и *Јована Јудла* а у корист карловачког богословског друштва „Слог е“.

Овај је концерт био врло лепо посећен да скоро није било прилике, где се публика тако лепо одазвала; а суделачи су сви без разлике своје улоге и вешто и коректно извели, те пожњели опште одобравање и хвалу. Сваки је од њих био изазван усклицима признања и хвале. Г. *Дескашев* је био најмилији у народним пошевцама. Гђица *Цијукова* је као још ученица изненадила публику и умилним и вештим певањем. Гђица *Зорка Вучетићева* ванредно лепо одсвирала Бетовнов концерт а и пратилица гђица *Соргер* показала је, да је ванредно

вешта пратилица. Г. *Петрик* и као свирач и као учитељ гђице *Вучетићеве* пожњео је опште признање. После тако лепог моралног успеха није ни материјалан лошији. Како смо извештени падо је чистих око 400 фор. а. вр. Богослови су одликовали г. *Дескашеву* венцем, а свирачицу, певачицу и пратилицу лепим цвећем.

Немачки глас о лепоти Срикиња. Немачки књижевник, *Ј. Х. Франке* написао је 1891-књигу о „лепоти жена“, у којој говори о женама свију народа. Ево шта вели о Срикињама: „*Срикиње* у правој Србији, Црној Гори, Босни, Херцеговини, Угарској и аустријској војеној граници, особито су лепе жене са врло белом бојом коже, црном косом, лепа раста и необично пуних израза, црта на лицу. Међу црномањастим женским Срикиње су без сумње најлепше жене у Европи и стоје шта више изнад Гркиња. Међу Срикињама су нарочито римокатоличкиње, *Шокице* зване, на доњем Дунаву, дуж дунавске обале и у Бачкој, понајлепше женске. Истога су порекла и језика и *Хрватице*, но оне су међу Срикињама понајмање лепе. Срикиње су сујетне на своју лепоту, па употребљавају разна средства за улепшавање, због којих у старијим годинама само поружњају. У осталоме, нарочито госпође виших сталеза, (или као што писац каже: аристократскога реда) остају лепе и у најдубљој старости.“ Колико истинитог ласкања, али и неласкаве истине има у ово неколико реди!

Приликом отварања светске изложбе у Чикаго отвориће се и женски конгрес у којем ће председавати госпођа *Вибер-Бем* из Берлина, гђа *Ана Симеон* из Бреславе (Братиставе) и гђа *Вонди* из Беча.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Новосаткиња.

Добротворна задруга Срикиња Новосаткиња имала је 27. јануара (8. фебр.) о. г. своју прву овогодишњу одборску седницу под председништвом начелнице гђе *Ј. Радовановићке*, која је употребила прилику, да поздраву присутну новоизабрану гђу подначелницу *Анку Павловићку*, одборницу гђу *Анг. Ђ. Поповића* и прегледачицу гђу *К. Меандићку* добродошлицом и изјави им наду, да ће и оне својски и свим жаром свога срца прионути, да морални и материјални напредак овог друштва осигура, што је одбор одпоздравио са живеле! Овом приликом је известила гђа начелница одбор, да се избора за одборницу није примила гђа *Кат. Поподићка*, те тако у смислу друштвених правила има до прве редовне скупштине да попуни то место сам одбор; а тако исто има да се попуни за годину дана и место гђе подначелнице, која би

као одборкиња имала још годину дана да остане. Одбор попуњује ова два места гђама: *Софијом Мите Коде* и *Софијом Вуковом*, о чему ће се ове госпође и писмено известити. У истој седници известила је начелница одбор, да је са изаслатим пододбором узела од 1. маја о. г. стан за забавиште у богданској улици од г. *Апе Аничића* за 360 фор. годишње и да друштво о свом трошку удеси себе за школе како за добро нађе. Отказ да буде на три месеца пред 1. мајом и 1. новембром ма које године и газда да има сам после о свом трошку преиначавати себе, како њему буде подесно за даље прилике. У стану ће ту имати и послужавка своју собу и кујну, а учитељици се има и даље давати накнада за стан, јер овде нема места. Тако ће овде деца имати пространију авлију и башту и простране две дворане за игру и рад са предсобљем и собицом за спавање дечије, што је одбор узео на одобравајуће знање. У овој сед-

ници спроведена су на забавиљу упутства држав. шк. надзорништва у погледу умировљења забавиља и вођења протокола приликом уписивања и изостајања деце у забавиштима.

Другу редовну одборску седницу држао је одбор добротворне задруге Српкиња Новосаткиња 24. марта (5 априла) о. г. под председништвом своје подначелнице гђе Ане Павловиће.

У овој седници прочитала се захвалница новоизабране одборнице гђе Софије Вукове, којим изјављује, да се са својих домаћих великих послова не може примити додељене јој почасте одборкиње.

Подначелница је за тим поздравила нове одборнице гђу Софију М. Коде и Љубицу Јерковићку, које су по избору први пут присутне.

Читала се по том молба бовићке цркв. општине, којом моли, да јој ова задруга набави за њихову цркву „небо“ или другу коју већу утвар црквену. Пошто је ова задруга дала већ свој дар овој општини и пошто јој је познато, да је овдашња скупљачица за ту цркву гђа Евица удова Радуловића скупила у Новоме Саду међу чланицама ове задруге у утварима и новчаним прилозима око 400 фор. а. вр. то се узима молба ова само на знање, јер задруга има и својих великих издатака.

На молбу сомборског одбора за подизање споменика покој. Мити Петровићу професору и књижевнику решено је да се из задружне благајне приложи 5 фор.

Позив на забаву аџанске добротворне задруге Српкиња узет је на знање.

Пошто су растурена сва штампана правила ове задруге, наређено је, да се прештампају још у 500 примерака.

Пошто је одбор дознао, да је Маџистрат ове сл. кр. вароши Новог Сада вољан, да свој празан плац „Хан“ даде парцелирати и за грундове распродавати: то је решено, да се умоли Маџистрат, да уступи од тог плаца овој задрузи око 880⁰ и то с фронтом 6⁰ ширине до задружне куће и сав онај део тога плаца, што се пружа на лево чело плаца задружне куће, како би задруга могла ту подићи забавиште и чувариште а временом и друге хумане заводе с потребним и прописаним парком за оваке школице. Задруга је понудила маџистрату за толико земљишта 3000 фор. ав. вр.

Меленкиња.

Јаван рачун о одржаној игранци са браћинама, коју је приредила Меленачка добротворна задруга Српкиња 17. (29) јануара 1893 у Меленци у општинској дворани.

Приход од продатих улазница	99 ф. 60 н.
„ „ добровољних прилога	55 ф. 47 н.
	Свега 155 ф. 07 н.
Расход	85 ф. 31 н.
Остаје чистог прихода	69 ф. 76 н.

Добровољна прилога приложише: Г. Паја плем. Бибић велепоседник 6 ф. 80 н., гђа Катинка плем. Трифунац председница задруге 5 ф. 20 н., г. Ђока Николић адвокат из Т. Бечеја 4 ф. 20 н., гђца Мара Јовановићева, као маска цветарка за продато цвеће 3 ф. 70 н., г. Ваца Мијин апотекар 3 ф. 40 н. г. Светозар Ранковић, бележник из Врањева 2 ф. 20 н., г. Коста Михајловић трговац из Жабља 2 ф. 20 н., г. Стева Сарајлић велепоседник из Жабља 2 ф. г. Едмунд Вецл трговац 2 ф., г. Др. Коста Ранковић лечник 1 ф. 40 н., г. Душан Теодоровић контролор 1 ф. 80 н., гђа Јованка Прекајска из Вл. Кикинде 1 ф., гђа Мара плем. Еремић из Вл. Кикинде 1 ф., г. Драгољуб Боберић подбележник 1 ф. 20 н., гђа Софија Чокрљан потпредседница задруге 1 ф., г. Август Ек респцијент 1 ф., г. Јован Јовановић парох 1 ф., г. Стеван Мирковић парох из Кумана 1 ф., г. Платон Николајевић општ. чиновник из Кумана 1 ф. 20 н., г. Тодор Милошев управитељ штедионице из Жабља 1 ф., г. Милош Милошев ђакон 1 ф., г. Жига Кочиш жанд. стражаменштер 1 ф., г. Мориц Лихтентал трговац 1 ф., г. Милан Теодоровић, бележник 1 ф., г. Светозар Николић трговац 80 н., гђца Даринка Брадваровићева учитељица 60 нов., гђца Драгиња Антонијевићева учитељица 6⁰ нов., г. Аца Субић трговац 50 нов., г. Милош Недељковић подбележник из Башахида 40 н. г. Милан Маркуш трговац 40 нов., г. Душан Јовановић трговац 40 нов., г. Ђока Бошњак чиновник у штедионици 40 нов., г. Јосиф Рајниц трговац 40 нов., г. Ђена Петровић 40 нов., г. Н. Н. 40 нов., гђа Даринка Војнова 40 нов., гђа Берта Голошин 27 нов., гђца Кристина Кукина 20 нов., г. Пера Предић бележник из Срп. Елемира 20 н. г. Мпта Поповић трговац 20 нов., г. Шерађаи 20 нов. г. Хелер 20 нов., г. Н. Н. 20 нов., и г. Радовић учитељ из Башахида 20 новч.

Свима поштованим прилагачима и прилагачицама изриче се овим јавна благодарност на прилогу.

Из седнице управног одбора Меленачке добротворне задруге Српкиња, држане у Меленци 28. јануара (10. фебруара) 1893. год.

Управни одбор Меленачке добротворне задруге Српкиња.

Митровкиња.

Јаван рачун о добровољним прилозима на забави женске задруге у Митровици дана 7. (19) марта 1893.

Приложили су по 10 фор а. вр. Благородна гђа Љубица пл. Милекића, рођ. Медаковић. — По 4 ф. 40 н. г. г. Др. Александар пл. Рокнић, Стеван Багмаз. По 3 фор. 80 н. г. г. Адам Драгутиновић, Маџа Панајотовић. По 3 ф. гђа Кристина Гамиршек. По 2 ф. г. г. Павле Панаотовић, Стеван Адамовић, Никола

Ј. Поповић, гђи Јеца Бојића. По 1 ф. 80 н. гђа Ана Костића, г. г. Јован Мијић, Др. Јован Стајић из Шида — По 1 ф. 50 н. г. Милутин Савић. По 1 ф. 40 н. г. г. Др. Владимир Чобанић Ђорђе Петровић, Петар Стејић, Риста Јеремић из Белине, Стеван Маглов. По 1 ф. 20 н. г. г. Ј. П. Месаровић, Лазар Сремчевић, Мита Каџан. По 1 ф. г. Петар Јеремић, Милан Рогожарски. гђе: Мара Марковића, Милица Поповића, Драгиња Вујашковића, Ева Поповића рођ. Панаотовића Драгиња Боснића, Кристина удова Васиљевић, Марија уд. Јоановић, Марија удова Јовић; г. г. Јован Волф, Вукашин Ђукић, Мирослав Спајић. По 80 новч. г. г. Бернхард Милер, Др. Ђорђе Ивковић, Др. Клајн, Јован Секулић, Н. Коловић, Гаја Ковачевић, Младен Савић. По 40 нов. гђа Кристина уд. Коларовић; г. г. Јован Томић кр. кот. судца, Волфганг Сомер ц. кр.

поручник, Мустафа Ипеклија из Белине, Н. Н., Панта Л. Јовановић, Н. Н., Јован Шљивовачки, Милан Шкорић, Јоца Матић, Љубомир Бастајић, Станковић, Божић, Ђока Савић, Шлезингер, Ђурић, Јулијус Хауштајн, Ваје код Кајзера, Милош Окановић, Белград Леополд, Павле Чалић, Чедомир Војновић. По 20 н. г. г. Андрија Радвановић, Светозар Марковић.

Од улазница 76 ф. 30 н.
Добровољних прилога 82 ф. 70 н.

Свега 159 ф. — н.

Трошак 102 ф. 09 н.

Чист приход 56 ф. 91 н.

Свима прилагачима изриче се овим топла благодарност.

У Митровици 16. (28). Марта 1893.

Одбор добротв. женске задруге.

ЗАБАВА.

У НОЋИ.

Паслоњена крај прозора
Гледала сам ти'о вече;
И слушала из даљине,
Како звуци фруле јече.
Крушевац.

Свуд је мирно ти'о било
Само звуци фруле миле;
— Растуженом срцу моме,
Одговор су сузе биле.

А по која звезда мала,
Затрепери с неба слети;
А мени се тад учини
Да ми рече: „немој клети“ —
Зорка П. Марковићева.

ЕНО ЗЕМЉА...

Ено земља умивена чаробом
Пренула је, тврдим санком сад не спи,
Прамалеће на њој диван адићар,
Њиме поји славу Богу вечности!
Све то збори слатко-тајним шапатом
А ја гледећ ту дивоту унијем;
Боже, земља т' чаром слави, ох, ал ја
Славу бих ти достојнију да свијем.
Т. Бечеј.

Једним треном дај да с' и ја украсим!
Молитве ћу дахом неоскрвљеним
Да нанижем бисер зрна седмера,
Па тим, себе, бесцен низом окитим!
Скроман накит величанством блиснуће,
Да ти слава савршена мноме сја,
Кад предака метнем на се свети дар,
Зор адићар, дично име: Срикиње!

Д. Неранцић-Брашованова.

НА ЗАБАВИ.

А, да, господо, ви умете врло лепо
да — причате. Па то и јесте сад
„модерн“. Јер ко уме лепо да
ласка, хоћу рећи, да забавља женскиње,
тај је угледан, поштован, примљен свуда.
Ко пак не уме, тај није нико и ништа.

— Милостива госпођо, ви имате потпуно право, ал тек дозволите ми, да вам речем, да сте — врло лепо, шта више, да сте мање лепо, ипак не би вам нико нашао замерке. Извините, што сам тако искрен и немојте се зато срдити на мене.

...Та да, да, то су ваше обичне речи, кад се приближите женскињу. Ну погледајте тамо оно лепушкасто плавојече, како вас умилно погледа. То се вас тиче! Као да би вам рекла: „Та дођи амо“.

— Лепа је, прилично лепа.

— Ето, тако сте ви мушки, вама је свака лепа. Ја вам пак велим, да ју не знам као кћер овдашњег великог судца, рекли би, да је каква собарица, јер то одело не одговара њој па то понашање!

— Па ко то зна. Можда јој је мати...

Пардон милостива госпођо, ваша ме искреност умало не издаде, јер већ хтедох рећи, што мислим.

— Досетка је ваша врло zgodна. У осталом, молим вас, не реците ми све што мислите, но свакако захтевам од вас и од свију мушких, да ми истину говорите.

— Зашто баш од нас?

— Јер тиме ћу чути од вас мање лакрдије и двосмислених речи.

Али кад су те лакрдије и двосмислице истините и обучене у учтиве изразе?

— Е, онда је — друго!

— Но зар невидите како вас оно девојче несрпљиво исчекује?

— Али кад би ја, с вашом дозволом, ипак овде остао?

— Како хоћете; али молим вас погледајте је, како је узнемирена! Гледните, како се она два младића удварају око ње — добићете кошар! Погледајте опог с десне, где све на пете иде посматрајући јој лепушкasto лице; други пак искриво већ шију, гледајући у „флизуру“. Али да оставимо ту плавооку. — Погледајте тамо у буцаку оно смирено, оно њежно, оно безазлено божанствено створење. Зар може лепше девојке бити од гаравуше? Та њене очи занеле би и најозбиљнијег човека. Па ви мушки још смете рећи, да нема за вас идеала? — Ово сироче вам још није вечерас ни заиграло. Добро је погледајте. Нико је и не гледи. Па наравно! Нема мираза и „неуме се наћи“, т. ј. као што ви велите. Јест господо, тако је; ал проговорите с њоме па ће те се уверити са свим о противном.

— Милостива госпођа, поштујем већма сироте девојке него богаташице, т. ј. кад на свом месту.

— Та то је само ваш изговор. Осећате да сте криви. Јер пред страним светом обожавате ону, коју не намеравају узети за супругу.

— Милостива госпођо, ја сам дошао на забаву да се веселим.

— Но, па добро. Али тек ви мушки не можете да сватите, зашто једна женска иде на забаву. Не — немојте мислити, тек да стече себи мужа, већ да је свирка развесели.

— Дакле девојке већма весели свирка пег мушко друштво. Јелте, тако треба то да схватим?

— Ха! ха! Дивно схваћење. Даклем ви заиста мислите, да ја то тврдим?

— На сваки начин. Па кад велите, да сам погодио ваше мисли, дозволите ми бар да додам и то: да матере једино затим теже, да ћерке своје удоме.

— Па то је са свим природно. И то треба тако да буде. Томе треба да се ви мушки радујете; јер док женска тежи за породичним животом, дотле иде природним путем, и неће заблудити у овом шареном свету. Немојте мислити да је позив женске, да буде само „супруга“, има ту далеко племенитијих и узвишенијих идеала. Питаће те ме можда, па одкуда то да од девојке, која се увек цифра и намешта, постаје доцније озбиљна супруга, добра мати, вредна домаћица? Јесте, тако је. Ал девојка удадбом постаје озбиљна. Она девојка, која се само зато уда, да повеже главу, што наши кажу, та никад добра домаћица бити неће; муж тако супруге неће избијати из кафане, касине, позоришта и т. д. Отуда ви мушки врло много и трпите; па ипак тражите само добре „акције“ у грунтовици, онда сте — ох! ви сироти „мученици“ — а женски увек криве, јер не тражите добре, вредне и радине садругарице, него тражите уживања светска и комотан живот! О идеалима, о љубави, о наклоности нема ни спомена при данашњим женидбама. Имам ли право?

— Заиста, милостива госпођо слушајући вас, чисто ми је неправдо, што и женске не пуштају у парламенат, и за то ћу се свом снагом заузети, да се подигну и женске гимназије.

— Само тако, тако. Даклем женска гимназија вас боли? Та чисто вас гледим, како се на врат на нос жените, док пису већ пошле девојке у гимназију; ко велите: девојка је цветак који треба да мириши, а не да вене пре времена по скамијама и канцеларијама. Имате право, женска је урас живота, она је онај благи извор, што напaja и крепи врлинама и задовољством домаћи круг, она је будућност и опстапак човечанства. Па зато јој не би

сметале ни гимназије, него би јој можда помогле још за тако тежак и узвишен позив. Но ви се канда на ове моје речи смејете? Смејте се, смејте. Та то су за вас само лепе речи. Једно што вас може занети — то је мираз, па ма девојка ништа и незнала.

— Ја се потпуно слажем с вама, али тек дозволите, да је то лепо само у теорији, али је практичност са свим на нашој страни. Јер немојте, милостива госпођо, ни нас мушке баш тако оцрњивати, и девојке су много криве. Кад се удаду постану охولة и захтевају више него што смо у стању учинити и кад то хоће и она, која није ништа донела: онда је право да тражимо и од њих, да донесу себи бар толико, да могу саме подмиривати своје лукеузне пожуде.

— Допуштам, да имате нешто ви право, али су то ређе прилике и међу женскињама, варавно, има разлике, ал ваше је, да то испитујете и проучавате пре него добре и рђаве повеле, па према томе и да се равнате, а не по миразу. Вама је мило, кад добијете прилику па чујете од

ПО МАЂАРСКОМ

једне двадесетогодишње девојке где говори: „Ја тражим мужа“, или кад је која у двадесетој години већ тако препредена као она од 50 година, па велите: „то је бистра и умна женска“, а кад је које смирено и скромно и од 22 године велите, да је „глушава“. Ето тако судите ви о женскињама. Него прекинемо сад тај разговор, па погледајте мало на ону гаравушу, како сирота још непрестано седи усамљена, а она плавојка опет како се добро провађа и игра непрестано.

— Даклем мушки је узрок а женска повод узроку?

— Тако је, господине. Јер мушки је јако дрво растово, а женска, вита јела, коју паветарацаљуља. Женска је, као што рече један научењак, украс и дар божји, који треба сваки мушки да тражи зарад своје среће и блаженства и зарад општег добра и напретка. Тако судите и мислите о женскињама. А сад идите, забављајте се са играчицама и сећајте се мојих речи.

— По жељи вашој идем, ал дозволите ми, да се могу опет натраг вратити. . .

Отиде и узе ону гаравушу да с њом игра.

М—ш.

МОЈА МИЛА...

Моја мила права вила: дивна, красна, звезда јасна — зорин бај! Лепа, плава,	па гиздава, лака крока, сјајног ока — сунчев сјај! Коса лена, ерце цепа, —	дуга, сјајна, свилна, бајна — златна влас! Уста рујна, недра бујна, па је вита,	поносита — јелин стас! Обрвице, пијавице, па образу две ружице —	цвете ој! Душа чиста, па се блиста, зори иста, а пева ли — тији пој!
--	---	--	---	---

Крагујевац.

Милан Васић.

„СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА“

ПОЗИВ

НА УПИС У ЧЛАНСТВО, ИЛИ НА ПРЕТПЛАТУ

За друго коло књига (1893.), и за друго издање првога кола (1892.).

Није се још навршила година дана, како се управа „Српске Књижевне Задруге“ обратила народу позивајући га у задругаре. Колико је год у основалаца „Задруге“ било велико уверење у корисност и потребу овога општега посла, ипак је одзив народни премашно свака очекивања управина. Број пријављених чланова и уписника знатно је прешао онај број егземплара, који је управа, према свом најповољнијем очекивању, била приправила. Осим тога јавише се

накнадно многи нови чланови и претплатници, а њихов би број много већи био, кад би само управа имала још књига на расположењу. Да задовољи ту тражњу, управа је одлучила да, изузетно ове прве године, отвори понован упис на чланство или на претплату за друго издање првога кола, и одредила је тому послу рок до 10. јуна 1893 (закључно). После тога рока моћи ће се књиге набавити само по повишеним књижевним ценама. (Ове су цене: за четврту књигу 3, а за остале по 2 динара; за свих седам скупа 15 динара.) Овим се о томе јавља читаоцима.

У исти мах управа „С. К. Задруге“ отвора овим упис и за друго коло књига, за 1893. годину. Управа се позива на ново на добре услуге својих повереника, задругара и пријатеља српске књиге у народу, да приступе уплаћивању и

купљењу улога за ово друго коло књига, а рок им је најдаље до првог јануара 1894.

Управа се од њих нада да њихов леп одзив неће ни ове друге године изостати, те да се задружним прегалаштвом могне, из године у годину што потпуније, изводити план друштвених издања, којег је извршење смишљено за подужи низ година. Даљи одзив народни биће управи знак, колико је она ове године задовољила његова очекивања.

*

Према члану 8 друштвених правила улог или претплата, било на прво било на друго коло, износи: за добротворе најмање сто педесет динара или седамдесет и пет форината једном за свагда, за осниваче десет динара или пет форината на годину, а за улагаче шест динара или три форината на годину.

Новац или се предаје друштвеним повереницима, где их има, или се шаље у Београд на адресу: „Српске Књижевне Задруге“.

У Београду, 10. априла 1893.

Председник
„Српске Књижевне Задруге“
Ст. Новаковић с. р.

Тајник

Љуб. Јовановић с. р.

ЧИТУЉА.

Марија Јоцић рођ. Стефановић супруга нашег књижара Луке Јоцића отишла је била лека ради у Будапешту и тамо, сиротица, напрасно преминула баш на Ђурђев-дан о. г. у својој 34. години. Беше образована и родољубива Српкиња; у добротворној задрузи Српкиња вршила је две године и одборничку дужност, у кући беше добра домаћица примерна мати, вредна супруга; у друштву са сваким љупка, те је за то ожаловито глас о смрти њеној сво наше грађанство, а особито женски свет.

Тело је покојнице пренешено из Будапеште 26. априла о. г. и уз опште саучешће предано матери земљи. Бог нека је прости!

Катица Романовић рођ. Димића супруга Паје Романовића овдашњег трговца и ћерка уважених грађана новосадских Јована и Јелисавете Димића упокојила се у недељу 11. априла о. г. Јесенас се сватови њени држали а ево после по године отпратисмо је вечној кући уз опште саучешће нашег грађанства. Бог нека утеши родитеље и супруга а појзи младој нека даде рајске насладе!

Даринка Милић рођ. Матић врсна Српкиња, супруга г. Светозара Милића подбележника из Ст. Стапара упокојила се такође 11. апр. о. г. у својој 31. години живота. Нека је мир пепелу њеном!

Гавра Поповић Котур негда угледан и уважен грађанин новосадски, честита и поштена

душа, велик родољуб, преминуо је у наручја своје добре ћерке Катице К. Поповић учитељице у Ст. Футогу 28. марта о. г. у својој дубокој старости. Лака му била црна земља!

МОЛБА НА НАРОД.

Српска православна општина у *Мехали* до Темишвара поделила се скорим са Романима и највиши суд је решио, да црква и школа припадне Србина, али да ови имају за то платити Романима у петгодишњим ратама 23.134 ф. 90 н. Прва рата од 4626 ф. 98 н. пада сада маја о. г. Ова општина броји само 1000 српских православних душа, па је толика свота одвећ велика за толики број осиромашених становника, те моле добре и имућне наше људе и општине, да им притеку у помоћ својим даровима, како им се не би за дуг продавале ове светиње. Помозите, коме је Бог дао! Председник је општине: Стева Исток а перовођа Макса Стојковић.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Српска књижевна задруга у Београду издала је и разаслала је својим члановима обећане књиге у врло лепом и укусном облику и то: 1. *Живот и прикљученија Димитрија Обрадовића*, за штампу приредио и предговор написао Живко Поповић. У Београду 1892. Цена 2 динара. 2. *С мора и са сува*, црте дра Милана Јовановића. У Београду 1892. Цена 2 дин. 3. *Даворје* Ј. Ст. Поповића, за штампу приредио и речник и предговор написао Љубомир Стојановић. У Београду 1892. Цена 2 дин. 4. *Вакота Фра-Врие*, написао Сим. Матавуљ; с речником и предговором Љубомира Јовановића. У Београду 1892. Цена 3 дин. 5. *Драматски синси* Косте Трифковића, свеска I. за штампу приредио и предговор написао Данило А. Живаљевић У Београду 1892. Цена 2 дин. 6. *Истинска служба*, написао И. Н. Погапенко, превео М. Ђ. Милићевић. У Београду 1892. Цена 2 дин. 7. *Историја Српскога народа* с погледом на историју суседних Хрвата и Бугара написали Љубомир Ковачевић и Љубомир Јовановић, свеска I. У Београду 1892. Цена 2 динара.

ИСПРАВАК.

У допису из Даља из прошлог броја стоји да је подпредседница задруге гђа Ана Шилић, а треба да је Милић. Молимо да се овако исправи.

Ур.

ОДГОВОРИ.

Ф. М. у С. Из бележака кућарских употребили смо што смо могли остало је излазило већ у нашем листу у опширнијим чланцима. Ни чланци се не могу штампати, слаби су.